

A MAGYAR NYELV MÚZEUMA

„... szent hely, szent az öreg miatt, kinek ott van háza és sírhalma. Kötelessége volna minden emelkedettebb magyarnak életében legalább egyszer oda zarándokolni...” (Petőfi Sándor)

Széphalmon, Kazinczy Ferenc egykori gyümölcsös kertjének helyén 2008. április 23-án megnyílt *A Magyar Nyelv Múzeuma*. Az Európában egyedülálló intézmény modern és mégis tájba illő impozáns épületét Radványi György Ybl-díjas építész tervezte. A múzeum létesítésének gondolata Dr. Pásztor Emil nevéhez fűződik, aki az egri tanárképző főiskola tudós nyelvésze, a Kazinczy Ferenc Társaság tagja volt. A múzeumban három kiállítótér, könyvesház, szemináriumi terem kapott helyet, valamint egy előadóterem száz kényelmes zsöllyével, korszerű hang- és fénytechnikával, amely alkalmassá teszi hangversenyek, kulturális találkozók, irodalmi estek megrendezésére is. A magyar nyelv múltját, jelenét és reményteljes jövőjét bemutató állandó kiállítás 2009. október 23-ára készül el, korszerű hang- és látványelemeket is alkalmazva szemlélteti majd nyelvünk fejlődését, képet ad tájji tagozódásáról, mai változatairól. A magyar szó világa címet viselő állandó kiállítás október 18-tól látogatható... *Anyanyelvünk szókészletének több metszete tárul az érdeklődők elé. Az egyes epizódok kis „kincsházakban” foglalnak helyet és csábítják nyelvünk bűvárait.*

*

Fábián Zsuzsanna

A nyelvek múzeumai

2007 tavaszán a hírközlő szervek ismét részletesebben foglalkoztak a magyar nyelv múzeumának tervével, mégpedig annak kapcsán, hogy a 2001-ben meghirdetett nagyszabású vállalkozás kezdeményezői és támogatói megtették az első kapavágást Széphalmon, Kazinczy Ferenc egykori birtokán. A Kazinczy Társaság kebelében még a kilencvenes évek elején megszületett terv megvalósításához szükséges anyagiakat részben EU-pályázati forrás, részben a megyei önkormányzat biztosítja. A múzeum a tervek szerint 2008 októberében, a Kazinczy-év kezdetén nyílik meg a látogatók számára.

Mielőtt bárki azt hinné, hogy e múzeum gondolata a magyar nyelv romlásától, esetleg kihalásától tartó néhány laikus kétségbeesett és nosztalgikus terve, vagy esetleg valami délibábos magyarkodás újabb megnyilvánulása, fel szeretném hívni a figyelmet arra, hogy az olasz nyelvnek is készül a múzeuma („Museo della Lingua Italiana”). Ennek ötlete szintén a kilencvenes években, szintén egy társaság, a Società Dante Alighieri kebelében született meg. Ez az 1893-tól működő, tekintélyes intézmény elsősorban az olasz nyelv és kultúra ápolásával és – több mint 400 itáliai helyi szervezeten, illetve a Külügyminisztérium alá tartozó Olasz Kultúrintézetek hálózatán keresztül – a világban való terjesztésével foglalkozik.

A kultúra nyelve

Az olasz nyelv múzeumának alapvetése az, hogy a nyelv a nemzetek egyik fő összetartó ereje, egyúttal a közös azonosságtudat hordozója. E tulajdonságai révén a nyelv ugyanolyan közkinccs („bene collettivo”), mint a tárgyi műemlékállomány (festmények, szobrok stb.), s mint ilyen, amazokhoz hasonlóan „kijár neki” is múltjának és jelenének bemutatása. A szervezők a nagyközönség (ezen belül hangsúlyosan: a diákok) igényeit, érdeklődését szem előtt tartva kívánják a múzeumot megtervezni, mindemellett egy pillanatra sem kívánják a tudományosság kritériumait háttérbe szorítani vagy netán feladni. (L. minderről többek között: Serianni, Luca – Pizzoli, Lucilla: *Il sì: un museo dedicato alla lingua italiana. Annuario della Società Dante Alighieri*, 2006; *Da Dante a Totò, la lingua italiana avrà un museo. „Corriere della Sera”, 2002. jan. 4.*) Az olasz szervezők először a Luca Serianni nyelvész-professzor (és segítői: G. Antonelli, M. Motolese, L. Pizzoli, S. Telve) által megtervezett kiállítással léptek a közönség elé, melynek címe „Ahol a sì járja. Az olaszok és nyelvük. Séta az olasz nyelv történetében” („Dove il sì suona. Gli italiani e la loro lingua. Un percorso nella storia della lingua italiana”) volt (www.doveilsuona.it). A tárlatot 2003. március 13-án Firenzében Carlo Azeglio Ciampi államfő nyitot-

ta meg, aki – valószínűleg toszkán származása okán is – már az előkészítés fázisában is támogatta a kiállítás tervét (mint ismeretes, a mai olasz nyelv alapja a toszkán változat). A kiállítás sikerét mutatja, hogy az már 2003 júniusáig egymillió látogatót vonzott az Uffizi Képtárba (a kiállítás egyébként szept. 30-ig volt megtekinthető).

A nagy érdeklődés hatására a szervezők vándorkiállítás létrehozását javasolták: ennek alapkonceptiója az volt, hogy az olaszt a kultúra nyelveként mutassák be a világban. Ebben a formában lett szintén sikeres a tiranai egyetem olasz intézetében 2004-ben rendezett, ill. a 2005 tavaszán a zürichi Svájci Nemzeti Múzeumban berendezett, húszezer látogatót vonzó „Az édes nyelv. Az olasz nyelv a történelemben, a művészetekben és a zenében” („La dolce lingua. L’italiano nella storia, nell’arte, nella musica”) című tárlat. 2007 tavaszára azután az „Európa (multi)kulturális fővárosá”-nak tartott Berlinbe, az ottani Olasz Kultúrintézetbe terveztek újabb bemutatót. A vándorkiállítás valószínűleg újabb országokat is fel fog keresni.

Három városban

Az olasz nyelv állandó múzeumát a szervezők „modulárisnak”, azaz abban a három városban képzelik el, amelyek az egységes Olaszország fővárosai voltak (Torino, Firenze, Róma). A három városban megvalósítandó feladat (a városoknak az egységes olasz nyelv kialakulásában betöltött szerepéből fakadóan is, ill. az ezekben ma sikeresen működő, a nyelvvel kapcsolatos intézmények tevékenységéhez is kapcsolódva) más és más lenne: a torinói részleg „tudományosabb” lenne, a római „közösségszolgálatibb” és didaktikusabb jelleggel működne, Firenze pedig elsősorban az olasz nyelv történeti aspektusaira koncentrálna. Magának a – valószínűleg Firenzében – létrehozandó múzeumnak a központi témakörei a következők lennének: az olasz nyelv eredete, történetének alakulása különös tekintettel a társadalmi aspektusokra, a rokon nyelvek és az olaszt ért idegen hatások bemutatása – mindez elsősorban az eredeti vagy a másolatban kiállított legjelentősebb dokumentumok segítségével (első nyelvemlékek, jelentős szótárak, nyelvtanok stb.). Nagy teret szentelnének (hangzó anyagok felhasználásával is) az Itáliában még mindig jelentős szerepet játszó tájnyelvek, dialektusok ismertetésének. Nem feledkeznének meg a nyelvi-nyelvészeti szempontból nevezetes személyiségek életéről és tevékenységéről, ill. a jelentős tárgyi emlékeknek a kiállításáról sem. Láthatók lesznek majd azok az emlékezetes film- és tévéjelenetek,

amelyekben valamilyen sajátos nyelvi jelenséget dolgoztak fel a rendezők és a színészek (ilyen például a „Brancaleone armádiája” c. filmben a kitárlt, archaizáló olasz nyelv vagy a konjunktívusz rossz használata Paolo Villaggio egyes filmjeiben). Mindehhez a legmodernebb multimédiás múzeumi technikákat fogják felhasználni (videófal, plazmatévé, digitális tékák), és a közönséget interaktív nyelvi játékok, lekérdezhető adatbázisok és szövegtárak, internetes nyelvi keresési lehetőségek is várják majd a múzeumban.

Mindig szem előtt tartják majd a didaktikus szellemiséget, hogy a tárlat és annak tárgya minél közelebb kerülhessen a fiatal generációk érdeklődéséhez.

Szintén a múzeumi szférában ma már nélkülözhetetlen interdiszciplinaritás jegyében állítanak ki olyan képzőművészeti alkotásokat (elsősorban festményeket) is, amelyeknek tárgya a nyelv, az írás vagy esetleg a könyvkiadás valamelyik aspektusa.

A tervek között szerepel még időszakos kiállítások megrendezése, ill. folyamatban lévő nagy nyelvészeti projektek ismertetése (esetleg konferenciák formájában, nyelvészeti társaságokkal együttműködésben is). A múzeum anyaga az interneten is elérhető lesz, de a hatékonyabb információáramlás érdekében hírlevél szerkesztése is szóba jöhet. A szervezők nemzetközi együttműködésekben is gondolkodnak, és keresik a kapcsolatot a más országokban folyó hasonló kezdeményezésekkel.

A megnyitót (mely a tervezett 2004–2005-höz képest jelentősen csúszik!) most fontos dátumhoz: az olasz egység létrejöttének 150. évfordulójához kötik, tehát 2011-től látogathatná a közönség a tárlatokat. Az érdeklődők a Dante Alighieri Társaság honlapján tájékozódhatnak Az Olasz Nyelv Múzeuma felől:

<http://www.ladante.it/>.

(Édes Anyanyelvünk 2007/5. 10.)

Balázs Géza és Maróti István **A Magyar Nyelv Múzeuma Álomból valóság**

Öröm, ha egy álomból valóság lesz. Pásztor Emil nyelvész 1994-ben álmodta meg a magyar nyelv múzeumát, amiről lapunk is beszámolt (Javaslat egy széphalmi magyar nyelvtörténeti múzeum létesítéséről. Széphalom, A Kazinczy Ferenc Társaság évkönyve, 1994. 367–369., illetve: A magyar nyelv múzeuma, Édes Anyanyelvünk, 1999/4. 7). *És az álomból valóság lett.*

Az ország legnagyobb kulturális beruházása

Jelen pillanatban Borsod-Abaúj-Zemplén megyében folyik az ország legnagyobb kulturális beruházása. Mintegy 700 millió forintból épül fel Széphalmon, a Kazinczy-mauzóleum tőszomszédságában, az egykori gyümölcsöskert helyén A magyar nyelv múzeuma (a végleges neve még nincs eldöntve).

A tervezés 2005-ben, az építkezés 2007-ben kezdődött el. A tervező Radványi György, akinek munkáját Koncz Zsuzsa és Majoros Ádám segítette. A múzeum „tématervét” Fehér József, Kováts Dániel, Pásztor Emil és Radványi György készítette (A széphalmi Magyar Nyelv Múzeuma tématerve. Széphalom 12. A Kazinczy Ferenc Társaság évkönyve, 2002. 61–68).

A 2007. szeptember 6-án tartott bokrétaünnepségre számos vendéget hívtak meg. Az Anyanyelv-ápolók Szövetségét Maróti István, Wacha Imre és Balázs Géza képviselte. Itt volt alkalmunk az építéssel együtt bejárni a szerkezetkész épületet. A háromszintes létesítmény mintegy 900 négyzetméter alapterületű. A múzeum épülete több feladat ellátására alkalmas. A programadók az állandó kiállítás mellett időszaki kiállítások és rendezvények szervezését is tervezik.

A kulturális terek

Az előcsarnok és a nagy rendezvényi tér egybeolvad, fórumként működik. Alkalmas tér konferenciák, koncertek, nyelvi versenyek lebonyolítására. Az előcsarnokból nyílik az akadémiai „ovális” kiselőadó. A terem emléket állít Kazinczy eredeti rajzos ülésrendje nyomán a Magyar Tudós Társaságnak. Ugyancsak a földszinten található az egyik nagy, 134 négyzetméteres kiállítóterem. Az emeleten van egy másik, 136 négyzetméteres kiállítóterem, valamint szemináriumi terem, nyitott könyvesház-galéria, valamint az igazgatósági termék. (A harmadik szinten két vendégszobát találunk. Az alagsorban raktárak, technikai terek foglalnak helyet.) A létesítmény a Kazinczy-emlékparkban kap helyet. Itt a továbbiakban újabb fejlesztésekre kerülhet sor: a Halhatatlanok csarnoka, a Nyelvcsaládfa-liget, de szó van az egykori kertészház és istálló felújításáról is.

Az állandó kiállítás terve

Bár az épület 2008 januárjától már a nagyközönség rendelkezésére áll, a múzeum, pontosabban az alkalmi és állandó kiállítások és rendezvények kidolgozása most kezdődik. Ehhez kérték egy társadalmi munkabizottság segítségét. A bizottságba felkérést kapott Balázs Géza, Fehér József, Kárpáti

László, Kováts Dániel, Maróti István, Monok István, Nyirkos István, Radványi György, Sándor Edina, Szathmári István, Veres László és Wacha Imre.

2007. szeptember 7-én Sátoraljaújhelyen a Zemplén Múzeumban a meghívott vendégek kifejtették gondolataikat a múzeumról. Voltaképpen még a név is kérdéses: a jelenlévők jobbnak tartanák, ha a neve A magyar nyelv háza vagy otthona lenne, hiszen jobban tükrözné a nyelv jelenvalóságát. A találkozón felkérték Balázs Gézát, hogy az ötletadó Pásztor Emil gondolataiból kiindulva és a jelenlévők ötleteit felhasználva készítsen egy összefoglalót, amely a leendő kiállítás egyik tematikai kiindulópontja lehet.

2007. október 18-án ismét találkozott Sátoraljaújhelyen a munkabizottság, és második fordulóban is megtárgyalta a készülő tématervet. Mivel a terv még nem végleges, itt csak körvonalazhatjuk az elképzeléseket. Az állandó kiállítás üzenete: a magyar nyelv és nyelvi kultúra értékeinek megismeretése, tudatosítása, az önreflexív nyelvhasználatra való nevelés. Az állandó kiállítás A magyar nyelv múltja, jelene és jövője címmel 8 nagy témacsoportba rendezve tárgyalja a magyar nyelv történetét, életét, különös tekintettel az interetnikus kapcsolatokra. A nagy témacsoportok a következők: nyelvtörténet, nyelvi rétegződés (nyelvjárások és egyéb nyelvváltozatok), szókincs, nyelvújítás, szleng, nyelvszék stb. A kiállítás különös figyelmet szentel a nyelvi átadás-átvétel jelenségének, a szomszédos nyelvekkel való kapcsolatnak. Ezzel a kiállítás nemcsak a magyar, hanem a külföldi látogatók számára is vonzó kíván lenni. A kiállítás tartalmi részének koncepcióját elküldik az akadémiai szervezeteknek, intézményeknek, anyanyelvápolással foglalkozó civil szervezeteknek, az egyetemeknek, főiskolák magyar nyelvészeti tanszékeinek, és a kidolgozók várják a véleményeket, javaslatokat, amelyekkel pontosítják és gazdagítják az anyagot. A végső koncepció ezek után kerül a formatervezők kezébe, akik a legmodernebb múzeumi technikákkal igyekeznek látványossá, vonzóvá, interaktívvá tenni a kiállítást. A kiállításhoz számos múzeumi elképzelés kapcsolódik: rendezvények, kiadványok, ajándéktárgyak – ezek kitalálása és kidolgozása folyamatban van.

A birtokbavétel

A kiállítás tervezett megnyitója: 2008 októbere, a Kazinczy-év kezdete. Szóba került az is, hogy a 2008. évi magyar nyelv hetét már a kész épületben lehetne megnyitni. 2008 februárjától pedig már alkalmi kiállítások is fogadhatják az érdeklődőket. Az állandó kiállítás „csúsztatásának” az is oka,

hogyan az első látogatók ötleteit, elképzeléseit, igényeit is be lehessen építeni a koncepcióba.

Mindenképpen nagy öröm számunkra, hogy ismereteink szerint az ötvenes évek óta ez az első kimondottan múzeumnak tervezett épület Magyarországon, s ez éppen a magyar nyelv ápolására, népszerűsítésére született. A Kazinczy-mauzóleum eddig is az ország leglátogatottabb irodalmi emlékhelye volt. A múzeum és a hozzá kapcsolódó létesítmények valóban sok vendéget, csoportot vonzó, életre szóló élményt jelentő zarándokhelyé emelhetik a legendás Széphalmot. (Édes Anyanyelvünk 2007/5. 11.)

Átadták a Magyar Nyelv Múzeumát Széphalomban Dr. Sólyom László, a Magyar Köztársaság elnöke adta át a Magyar Nyelv Múzeumát Széphalomban. Amint az a megnyitón elhangzott, a múzeum ötletét 14 évvel ezelőtt dr. Pásztor Emil irodalomtörténész vetette fel. Az alapkövet 2001. szeptember 21-én helyezték el. A beruházás összártéke 800 millió forint volt.

Az államfő ünnepi beszédében kiemelte: reményei szerint a múzeum az értékörzés mellett a magyar nyelv fejlődését inspiráló tudományos műhely, nemzedékek nevelője lesz. A múzeum felépítését 1994-ben határozta el a Kazinczy Ferenc nevet viselő társaság, az építkezés azonban csak tavaly áprilisban kezdődhetett el. Ennek kapcsán Sólyom László úgy fogalmazott: 13 év küzdelem eredményeként avathatjuk fel a Magyar Nyelv Múzeumának épületét. Hozzátette: a múzeum máris othont ad tudományos konferenciának és három kiállításnak is, ősszel pedig megnyílik majd az az állandó kiállítás, amely a Magyar Nyelv Múzeumát meghatározza és amellyel a hivatását betölti.

Sólyom László kiemelte: a nyelvi kommunikáció az emberi lét megkülönböztető jegye, a nyelv állapota ezért emberi és közösségi létünk minőségének mutatója is. Mint mondta, „költészet és líra a nyelv egyik magassága, de nélkülözhetetlen a másik is, az értekező próza, a fogalmi pontosság. Büszkék lehetünk rá, hogy magyarul minden tudományt lehet művelni”. Hozzátette: a tágabb világ birtokba vételéhez ugyanakkor a nyelv művelése és nemesítése is szükséges.

„Mai nemzetfelfogásunk az állampolgárságon alapuló politikai nemzetel szemben a kulturális nemzet fogalmát vallja. Ennek alapja a kulturális identitás, a magyar nyelv közössége” – mutatott rá az államfő. Véleménye szerint nélkülözhetetlen, hogy használjuk és ápoljuk a magyar nyelvet, a magyar nemzet ugyanis nem csak a határon belül él, ezért különösen nagy jelentősége van az anyanyelv használatához való jog érvényesítésének. Az államfő megjegyezte: a Magyar Nyelv Múzeumában a kétnyelvűség, a többnyelvűség és a nyelvek kölcsön-

hatása is megkerülhetetlen téma, hiszen a magyarság jelentős része idegen nyelvi közegben él.

Dr. Sólyom László avató beszédében elmondta, a nyelv állapota közösségi létünk mutatója, a nyelvhasználat igényessége sokat elárul a társadalom állapotáról.

A megjelenteket köszöntötte dr. Ódor Ferenc, a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei közgyűlés elnöke, dr. Hörcsik Richárd, a térség fideszes országgyűlési képviselője és Szamosvölgyi Péter, Sátoraljaújhely polgármestere. Az ünnepélyes szalagátvágás előtt megáldották az épületet a történelmi egyházak képviselői.

Az épület bejárását követően Vizi E. Szilveszter, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke nyitotta meg az előadóteremben a Magyar nyelv hetét. Az akadémikus egyebek mellett elmondta, negyvenkettedik alkalommal rendezik meg a Magyar nyelv hetét, de ezúttal ennél fontosabb helyszín nem is adódhatott volna az országos megnyitóra.

Kazinczy Ferenc a mai napon nagyon boldog és elégedett ember lenne, ha látná, ahol egykoron a gyümölcsöskertjének magvait elvetette, ott most a magyar nyelv méltó emléke nőtt ki a földből – mondta dr. Kazinczy Ferenc, a széphalmi író Stockholmban élő ükunokája.

A köszöntők elhangzása után dr. Veres László megyei múzeumigazgató és Fehér József, a Magyar Nyelv Múzeuma igazgatója vette át az épületet, majd az ünnepség fénypontjaként Szokolay Sándor vezényelte Szavak című művének ősbemutatóját, amelyet a város felkérésére erre az alkalomra komponált.

A modern stílusban épült Magyar Nyelv Múzeumának terveit Radványi György Ybl-díjas építész készítette. A beruházás 700 millió forintba került, 400 millió forintot az unió állt az Összefogással Tokaj Világörökségéért projekt keretében, 300 milliót adott a megyei önkormányzat, amely magára vállalta a múzeum működtetési költségét is. A berendezésekre, a környezet rendbetételére további 100 millió forintot költöttek.

Radványi György A Magyar Nyelv Múzeuma – Széphalom, Kazinczy emlékkert

Széphalom, egyik legjelentősebb történelmi, irodalmi emlékhelyünk, eszmei és szimbolikus értékeinek köszönhetően nemzeti zarándokhely. Sokan gazdagodhattak itt életre szóló élménnyel 1847-től napjainkig, Petőfi Sándortól mindazokig, akit itt megálltak Kazinczy Ferenc sírjánál, mindazok, akik 1873-tól látogatták az Ybl Miklós tervei nyomán, Szkalnitzky Antal irányítása alatt épült emlékcsermákat, megtekintették a felvilágosodás korának relikviáit, sétáltak a Kazinczy ültette, arborétum értékű fák alatt.

A Magyar Nyelv Múzeuma kialakításához Pásztor Emil tanár úr 1994-ben, a Kazinczy Társaság Évkönyvében megjelent indítványa adott alapot. Ezt követően a Kazinczy Társaság tartotta életben, Fehér József igazgató úr, a Kazinczy Ferenc Múzeum igazgatója és Kovács Dániel tanár úr tartották kézben a nagyszerű gondolatot, formálták értő gondoskodással a múzeum tervezési programját. Így került sor a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának pályázatán elnyert keretből, továbbá a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Önkormányzat támogatásával a Mauzózeum teljes rekonstrukciójára, majd egy pályázati ciklussal később a kert Kazinczy Ferenc utcai kerítésének rendbetételére. Ezt követte 2001-ben a múzeum alapkövének letétele, majd 2007-ben az Összefogással Tokaj-Hegyalja Világörökségéért Regionális Operatív Program keretében, a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Önkormányzat jelentős anyagi támogatásával, a múzeum felépítésére.

A múzeum – eredeti jelentése szerint a Múzsák otthona – Széphalmon az ezredfordulón megújult Kazinczy Mauzózeum mellett, a Kazinczy sírok, a Kazinczy uradalom épületeinek szomszédságában, az egykori gyümölcsösben kapott helyet.

A történeti környezet, a múzeumkert, az új épület mellett maga is múzeumként értelmezhető, átmeneti tér a természet és az épített környezet, a semleges és a szervezett kiállítási terek között. Helyet, teret biztosít a nyelv bemutatásához, továbbá a múzeum témájához kapcsolódó alkotások elhelyezésére. Ez megfelel a felvilágosodás eszméinek, melyek hatása alatt Kazinczy is nagy gondot fordított kertjének, parkjának kialakítására.

Nagy kihívás e történetéből eredően adott kornak köthető helyet a hagyományokhoz hűen és méltón ápolni, fejleszteni, kihasználni úgy, hogy új rendeltetései a ma nyelvén szóljanak, s mégis képes legyen megidézni a hely szellemét.

A Magyar Nyelv Múzeuma, Széphalom-Sátoraljaiúj hely több feladatot lát el. A programadók az állandó kiállítások mellett időszakos kiállítások, rendezvények, konferenciák, továbbképzések szervezését, nyelvi kutatóhelyek, műhelyek létrehozását tervezik. A múzeumépület három nagy egységből áll.

Kazinczy kezdeményezésének, a Magyar Tudós Társaság első ülésének állít emléket a kompozíció egyik hangsúlyos eleme, az ellipszis alaprajzra szerkesztett alakzat. A koncepció alapjául Kazinczy vázlata szolgált. Az eredeti ülésrend rajzának átirata adta a forma alapgondolatát. Méretei iga-

zodnak a Mauzózeumhoz. Míg a Mauzózeum Kazinczy dolgozó-, és lakószobáját foglalta keretbe, az alkotóhelynek állított emléket, az elliptikus tér és a fölé szerkesztett magasba törő egyedi alakzat Kazinczy gondolatát ünnepli.

A függőlegestől 3 fokkal eltérő palást szigorú szabályok szerint, Mád és Bodrogkeresztúr kőbányáiból származó tufa kőburkolattal épült, négyzetes mélyedéseibe jellegzetes hazai és a nagyvilág különleges köveiből kerültek apró bélétek. Szimbólumrendszere nyelvünk egyediségére, különállóságára utal. Rendeltetése kiselőadó, időszakos kiállítások tere. Az előcsarnokból nyílik. Kapuja nyitott és zárt állapotban egyaránt határozott helyzetet foglal el.

Az előcsarnok és a rendezvényi tér egybeolvad: előadások, vetítések, konferenciák, koncertek, nyelvi versenyek helyszíne. A tervezési program talán legnehezebb feladata. Megoldást kellett találni arra, hogy naponta néhány látogató és a kisebb-nagyobb csoportok, továbbá a heti rendezvények mellett évi néhány alkalommal otthont adjon nagy látogatottságú eseményeknek, ünnepeknek. A rendezvényi tér bővületei, interaktív állomásokkal felszerelt pontjai a megszokott múzeumi sétára szánt időn túli tartózkodásra várják a látogatókat. A Mauzózeum felőli oldalon könyvesház, folyóiratolvasó, kávézó kapcsolódik a rendezvényi térhez, ahonnan különösen szép kilátás nyílik a nagy üveg felületeken át a múzeumkertre.

A kompozíció harmadik eleme az állandó kiállítási szárny. Kő-tégla váltósoros falazata, homlokzata maradandót, időtálló jelez. Az együttes nyugati határfalát adja. Három szinten, szintenként belső előtérrel nyílnak a kiállítási terek. Az előterekben interaktív állomások segítik a látogatók tájékozódását, az érdeklődőbbek itt is elmélyedhetnek egy-egy témakörben. Az állandó kiállítások témája „A magyar nyelv múltja, jelene, jövője”.

Az állandó kiállítási tércsoport mellett ebben a szárnyban kapott helyet egy szemináriumi terem, valamint az igazgatói, titkársági irodák és a kutatók munkahelyei. Kevés egyéni munkahely mellett nagyterű elrendezéssel, bútorzattal elválasztva alakítottuk ki a múzeumi munkatársak, doktoranduszok, gyakornokok és egyetemi hallgatók dolgozóhelyeit. Az épület alsó szintjén található a múzeum raktárai, feldolgozó, technikai és segédterei, a fellépők és a személyzet öltözői. A szinteket a kétkarú lépcsők és az akadálymentesítést szolgáló felvonó köti össze.

Az új épület és a felújított egykori gazdasági épületek között helyezkedik el a Halhatatlanok

csarnoka. Kőfalon, kőfalak öbleiben a nyelv művelés nagyjainak, halhatatlanjainak mellszobrai, reliefjei kapnak itt helyet. A múzeumkert felőli oldalon egy sétány mentén állnak majd íróink, költőink életnagyságú szobrai. A sétányt apró ér kíséri a Szépkilátóig, addig a pontig, ahonnan ma is élvezhetően tárul fel az újhelyi hegyek vonulata, az a kép, ami egykor Kazinczyt a hely nevének megváltoztatására indította. Az ér ezen a helyen a mellvéd alá bukik, majd „fátyolka” vízesés formában bukkan elő.

A kert egy másik pontján hallhatjuk „a magyarok beszédit”, amint táborot vernek, vagy ahogy Szent Gellért hallotta őket beszélni, egy-egy jelenet elevenedik meg a vándorlások, a letelepedés korából, nyelvjárások hangzó anyagaival találkozhat a látogató. Gyerek, felnőtt időzhet kedvére a kert játszó- és pihenőhelyein.

A múzeum főbejárata elől a Magas-hegy felé tekintve a Nyelvcsaládfa-liget tárul a látogatók elé. A nyelvcsaládokat szimbolizáló művészi alkotásokból formált ligetben a finnugor nyelvcsaládfa mellett láthatók az indoeurópai, az altáji nyelvcsaládok fái, és ide tartoznak mindazok a nyelvek, amelyek gazdagították a magyar nyelvet.

A Nyelvcsaládfa-liget Széphalomhoz, Széphalom szelleméhez méltó szerepe, üzenete különösen fontos Európának ezen a mindig sokszínű élettel teli, számos nemzetiség lakta táján.

A Magyar Nyelv Múzeuma

Sátoraljújhely – Széphalom

Építető: Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Önkormányzat
építész tervező: Radványi György DLA, Ybl-díjas építész

építész munkatársak: Koncz Zsuzsa, Majoros Ádám, Nemoda Zsófia, Stágel Soma – Ulyssys Kft. valamint építésziroda

tartószerkezetek: Dr. Pattantyús-Ábrahám Ádám, Kádár Gergely Imre

kertépítész: T. Zajacz Vera, Kuhn András – Gardenworks Kft.

épületvillamosság: Sztankó József

fény- és hangtechnika: Elektroprojekt 2000 Bt.

épületgépészet: Maróti Péter; épületgépész munkatárs: Kékesi András

légtechnika: Makáry Csaba, Mottl Tamás – Installáció Bt.

tűzivíz hálózat: Zemplén Vízmű Kft.

strukturált hálózatok: Angler János – Schoeller Network Control Hungary Kft.

kivitelező a Zemplén Konzorcium, tagjai:

– Adeptus Mérnöki, Építőipari és Kereskedelmi ZRt., Miskolc

Farkas Csaba létesítményi főmérnök

– Épszer Zrt., Sárospatak

Karászi Csaba létesítményi főmérnök

alapterület összesen: 1500 m²

kertrendezéssel érintett terület: 8000 m²

parkolóhelyek száma: 30 gk + 1 mk

A Magyar Nyelv Múzeumát a Kazinczy Ferenc emlékpark veszi körül. A park Széphalom belterületén, a közút mellett található. A szépen gondozott emlékpark védett természeti érték. Területe 4,4 hektár.

<http://www.kastelyok-utazas.hu/Lap.php?cid=1752&kid=1752/>

A Kazinczy emléksarnok 1876 óta fogad látogatókat. Mai berendezése 1882-től fokozatosan alakult ki, az ereklyék összegyűjtésében Becske Bálintnak, az író lelkes unokájának vannak érdemei. Itt látható többek között Marsalkó János Kazinczy mellszobra. Az emlékhely a mai Borsod-Abaúj-Zemplén megyei múzeumi szervezet, azon belül az újhelyi Kazinczy Ferenc Múzeum gondozásában áll. 2000-2001-ben a magyar állam millenniumának évében az emlékhelyet kívül és belül felújították.

<http://www.kastelyok-utazas.hu/Lap.php?cid=1751&kid=1751/> (Egresi János, a Magyar Kastélyok és Kúriák Egyesület tagja) <http://www.muemlekeinkert.eoldal.hu/vc:2007>